

Question Bank

सत्र दुसरे

विषय . भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि सामाजिक . पेपर क्र . ३ ४२०३

प्राध्यापक : डॉ . रंजना नेमाडे

Objective Questions

१) सामाजिक भाषाविज्ञान या स्वतंत्र अभ्यासशाखेचा उदय च्या सुमारास झाला .

१) १९६० २) १९१३ ३) २००० ४) १८५७

२) भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास हा भाषाविज्ञानाचा भाग आहे असे मत यांनी मांडले .

१) लवव्ह २) सोस्यूर ३) चॉम्स्की ४) ब्लूमफील्ड

३) समाजभाषाविज्ञानात पुढीलपैकी कशाचा अभ्यास होतो ?

१)भाषेच्या संरचनेचा २) भाषेतील शब्दांचा ३)भाषाभेदांचा ४) व्याकरणाचा .

४) सूक्ष्मलक्षी समाजभाषाविज्ञानामध्ये विषयांचा समावेश होतो ?

१)विषेश नामांचे प्रयोग २) सर्वनामांचे प्रयोग ३)अभिनंदनाचे प्रकार ४) यापैकी सर्व

५) स्थूललक्षी समाजभाषाविज्ञानामध्ये पुढील विषयांचा समावेश होतो ?

१) द्वैभाषिकता २) भाषाभेद ३) भाषेची संरचना ४)यापैकी एकही नाही .

६) भाषाव्यवहार या ही घटकांवर अवलंबून असतो .

१)कोण कुणाशी बोलत आहे २) समान भाषा ३) भाषेचे स्वरूप ४) यापैकी एकही नाही .

७) लघुक्षेत्राची कल्पना प्रथम यांनी मांडली ?

१) श्मिट आणि रौर २) व्होर्फ ३) सपीर ४) व्होर्फ

८) समाजभाषाविज्ञानामध्ये एकूण किती घटक मानले आहेत

१) नऊ २) दहा ३) अकरा ४) सहा

१२) न्यून सिध्दांत यांनी मांडला?

१) चॉम्स्की २) सपीर ३) मॅलीनोव्हस्की ४) **ब्राझिल बर्नस्टाइन**

१३) स्त्री भाषेसंदर्भात विविध सिध्दांत मांडणारे हे अभ्यासक आहेत

१) **छाया दातार** २) वीणा देव ३) पिटर्सन ४) यापैकी कोणी नाही .

१४) पुढीलपैकी ही मराठीची बोली नाही .

१) व-हाडी २) अहिराणी ३) **कोकणी** ४) यापैकी एकही नाही .

१५) हा बोलीच्या निर्मितीसाठी कारणीभूत घटक आहे .

१) परप्रांतीयांशी संबंध २) स्थलांतर ३) **प्रादेशिक बदल**

१६) हे भाषेतील निषिध्दतेचे प्रकार आहेत .

१) भाषेतील स्वगत निषेध २) परभाषासंबंध निषेध ३) मृत्यूचे भय ४) **वरील सर्व**

१७) न्यून सिध्दांत यांनी मांडला .

१) **बर्नस्टिन** २) सोस्यूर ३) व्होर्फ ४) मॅलीनोव्हस्की

Answer in one sentence

१) सामाजिक भाषाविज्ञान या स्वतंत्र अभ्यासशाखेचा उदय केव्हा झाला ?

सामाजिक भाषाविज्ञान या स्वतंत्र अभ्यासशाखेचा उदय १९६० च्या सुमारास झाला .

२) भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास हा भाषाविज्ञानाचा भाग आहे असे मत कोणी मांडले ?

भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास हा भाषाविज्ञानाचा भाग आहे असे मत लवव यांनी मांडले .

३) समाजभाषाविज्ञानात कोणकोणत्या भाषाभेदांचा अभ्यास होतो ?

समाजभाषाविज्ञानात

४) **सूक्ष्मलक्षी** समाजभाषाविज्ञानामध्ये कोणत्या प्रकारच्या विषयांचा समावेश होतो ?

५) **स्थूललक्षी** समाजभाषाविज्ञानामध्ये कोणत्या प्रकारच्या विषयांचा समावेश होतो ?

- ६) भाषाव्यवहार कोणत्या घटकांवर अवलंबून असतो?
- ७) लघुक्षेत्राची कल्पना प्रथम कोणी मांडली?
- ८) समाजभाषाविज्ञानामध्ये एकूण किती लघुक्षेत्रे मानली आहेत? कोणती?
- ९) समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप आंतरअभ्यासक्षेत्रीय कशामुळे होते?
- १०) बोलीभाषेच्या अभ्यासाची प्रमुख पध्दती कोणती?
- ११) बोलीभाषेच्या अभ्यासाचे महत्त्वाचे ध्येय कोणते?
- १२) न्यून सिध्दांत कोणी मांडला?
- १३) ब्राझिल बर्नस्टाईन यांनी कोणते दोन भाषाभेद मानले होते?
- १४) न्यून सिध्दांतावर कोणी कोणी आक्षेप घेतले?
- १५) मराठी भाषेतील दोन सामाजिक संकेत सांगा .
- १६) संकल्पनाक्षेत्र बदलले की भाषा बदलते याची चार उदाहरणे द्या .
- १७) भाषेतील निषिध्दता म्हणजे काय? ती कशी ठरते?
- १८) प्रमाणभाषा म्हणजे काय ?/ प्रमाणभाषेची व्याख्या द्या .
- १९) प्रमाणबोली म्हणजे काय? प्रमाणबोलीची व्याख्या द्या .
- २०) बोली म्हणजे काय ? बोलीची व्याख्या द्या .
- २१) बोलींची निर्मिती कशी होते?
- २२) क्रिऑल भाषा म्हणजे काय?
- २३) स्त्री भाषेचा अभ्यास करणा-या दोन भारतीय स्त्रियांची नावे सांगा .
- २४) स्त्री भाषेसंदर्भात विविध सिध्दांत मांडणा-या अभ्यासकांची नावे लिहा .
- २५) पिजिन भाषा म्हणजे काय?
- २६) पिजिन भाषा कशी निर्माण होते?
- २७) क्रिऑल भाषा म्हणजे काय?

२८) औदयोगिक क्षेत्रातील चार विशिष्ट शब्द सांगा .

२९) धार्मिक क्षेत्रातील चार विशिष्ट शब्द सांगा .

३०) सामाजिक क्षेत्रातील चार विशिष्ट शब्द सांगा .

Short Notes

१) सामाजिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप .

२) भाषा आणि समाज .

३) प्रमाणभाषेची संकल्पना .

४) भाषा आणि सांस्कृतिक व्यवस्था .

५) भाषा आणि सामाजिक परंपरा .

६) भाषा आणि सामाजिक संस्था .

७) पिजिन भाषा .

८) क्रिऑल भाषा .

९) सांस्कृतिक लघुक्षेत्रे .

१०) सामाजिक लघुक्षेत्रे .

११) पिजिन भाषेची वैशिष्ट्ये .

१२) पिजिन भाषेच्या मर्यादा .

१३) सामाजिक भाषाविज्ञानाची व्याप्ती .

१४) स्त्रियांच्या भाषेची वैशिष्ट्ये .

१५) समाज आणि पुरुषांची भाषा .

१६) भाषेचा विविध क्षेत्रिय वापर .

Short answer questions

१) सामाजिक भाषाविज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा .

२) सामाजिक भाषाविज्ञानाची पार्श्वभूमी विषद करा .

३) सामाजिक भाषाविज्ञानाची व्याप्ती थोडक्यात स्पष्ट करा .

४) सामाजिक भाषाविज्ञानाचे वेगळेपण कोणते ते लिहा .

५) भाषा आणि बोली यातील फरक स्पष्ट करा .

६) समाजाचा भाषेवर कसा परिणाम होतो विषद करा .

- ७) न्यून सिध्दांत थोडक्यात विषद करा .
- ८) न्यून सिध्दांतावर कोणते आक्षेप घेतले गेले?
- ९) विविध व्यवसाय क्षेत्राचा भाषेवर कसा परिणाम होतो ?
- १०) सांस्कृतिक व्यवस्थेमुळे भाषेच्या अर्थात बदल होतो स्पष्ट करा .
- ११) सामाजिक संस्था भाषेवर कसा परिणाम करते?
- १२) पिजिन भाषेची निर्मितीप्रक्रिया उलगडून दाखवा .
- १३) पिजिन भाषेची वैशिष्टे कोणती ते विषद करा .
- १४) क्रिऑल भाषेची निर्मितीप्रक्रिया उलगडून दाखवा .
- १५) क्रिऑल भाषेची वैशिष्टे कोणती ते विषद करा
- १६) मराठी भाषा क्रिऑल भाषा आहे हे विधान स्पष्ट करा .
- १७) पुरुषांच्या भाषेची कोणती वैशिष्टे नोंदवली गेली आहेत
- १८) सांस्कृतिक बदलाचा भाषेवर झालेला परिणाम सोदाहरण स्पष्ट करा .
- १९) सामाजिक व्यवस्था बदलल्यावर त्याचे भाषेवर कोणते परिणाम झाले ते सोदाहरण स्पष्ट करा .
- २०) स्त्रियांची भाषा कोणत्या कारणामुळे पुरुषांच्या भाषेहून वेगळी होते
- २१) .स्त्रियांच्या भाषेची कोणती वैशिष्टे नोंदवली गेली आहेत .
- २२) लिंगभेदानुसार भाषेत बदल होण्याची कारणे कोणती ते सोदाहरण सांगा .

Long answer questions

- १) सामाजिक भाषाविज्ञानात भाषेचा अभ्यास करताना वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाच्या अभ्यासपध्दतीपेक्षा कोणता स्पष्ट वेगळेपणा असतो स्पष्ट करा .
- २) समाज आणि भाषा यांचा परस्परसंबंध स्पष्ट करा .
- ३) पारंपरिक व्यवसाय क्षेत्रामुळे भाषेमध्ये कोणती भर पडली ?
- ४) आधुनिक व्यवसाय क्षेत्रामुळे मराठी भाषेमध्ये कोणती भर पडली?
- ५) भाषेचा विविध क्षेत्रिय वापर म्हणजे काय ? सोदाहरण सांगा .

- ६) स्त्रियांची भाषा व पुरूषांची भाषा यात कोणत्या कारणांमुळे बदल होतात ? सोदाहरण लिहा .
- ७) सांस्कृतिक व्यवस्थेचा भाषेवर होणारा परिणाम सोदाहरण विषद करा .
- ८) सामाजिक संस्था कोणत्या ते सांगून त्या संस्थांमध्ये वापरात असलेल्या विशिष्ट भाषेचा परिचय करून द्या .
- ९) पिजिनची गरज का निर्माण होते ते सांगून तिची उत्पत्ती विषद करा .
- १०) पिजिनमुळे कोणते सामाजिक व भाषिक प्रश्न निर्माण होतात ?
- ११) पिजिनचे व्याकरण आणि शब्द यासंदर्भात थोडक्यात माहिती द्या .
- १२) मराठी क्रिऑल भाषेची उदाहरणे द्या .
- १३) औद्योगिक लघुक्षेत्रातील विशिष्ट भाषेची निरिक्षणे नोंदवा .
- १४) तुमच्या परिसरातील एखाद्या सामाजिक संस्थेतील विशिष्ट भाषेची निरिक्षणे नोंदवा .
- १५) तुमच्या परिसरातील एखाद्या सांस्कृतिक कार्यक्रमातील विशिष्ट भाषेची निरिक्षणे नोंदवा .
- १६) राजकीय नवव्यवस्था निर्माण झाल्यावर भाषेची आविष्कार पध्दती बदलली . विधानाचा परामर्श घ्या .
-